

Její pastorkyňa

Leoš Janáček

Opera o třech dějstvích.
Libreto skladatel podle dramatu
Gabriely Preissové.

Osoby

Stařenka Buryjovka, výminkářka a hospodyně ve mlýně

Laca Klemeň, nevlastní bratr Števy, vnuk Buryjovky

Števa Buryja, nevlastní bratr Lacy, vnuk Buryjovky

Kostelnička Buryjovka, vdova, stařenčina snacha

Jenůfa, její pastorkyňa

Stárek

Rychtář

Rychtářka

Karolka, jejich dcera

Pastuchyňa

Barena, služka ze mlýna

Jano, pasák

Tetka

První jednání

Jenůfa

Už se večer chýlí a Števa se nevrací! Hrůza se na mne věšala po celou noc a co jsem se rána dočkala, znova! Ó Panno Maria, jestlis mne oslyšela, jestli mi frajera na vojnu sebrali a svatbu překazili, hanba mne dožene k zatracení duše! Ó Panno Maria, buď mi milostiva! Ó Panno Maria!

Stařenka

Jenůfka, pořád tě od práce šidla honějí! Mé ruce mají to všecko pokrátet? Ke všemu na to staré oči špatně vidí.

Laca

Vy, stařenko, už tak na všelicos špatně vidíte! Nerobíte ze mne vždycky jen člověka, kterému dáte najest, za to mládkovství najest? Však já vím, že nejsem váš, váš vlastní vnuk! To jste mi pokaždé připamatovaly, když jsem se chlapčisko siré za vámi přikrádal, když jste mazlívaly Števu na klíně a hladily jeho vlasy, že „žluté jak slunečko!“ Mne jste si nevšímly a já byl třeba také sirota. Kdybyste mi vyhodily těch dvanáct set mého podílu, mohl bych jít, kam by mne oči vedly!

Jenůfa

Laco, vždy tak neuctivo k stařence mluvíš, potom tě mají mít rády!

Stařenka

Baže, baže. Jsem u něho jen výminkářka, nepovažuje mne za hospodyň, natož za rodinu!

Laca

A Jenůfu dnes voláte k práci, když čeká Štefka od assenty?

Jenůfa

On vidí člověku až do srdce těma pronásledujícíma očima. Ani mu odpovídat nebudu, zlochovi. Stařenko, nehněvejte se! Já to všecko vynahradím. Vzpomněla jsem si na rozmaryju, že mi usychá; šla jsem ji omočit k vodě. A kdyby mi uschla, vidíte stařenko, říká se, že uschne potom všechno štěstí v světě!

Jano

Jenůfka, ej! Už znám čítat, už jsem to potrefil! Narysajte mi zase jiný lístok!

Jenůfa

Dočkaj, Jano! Dočkaj, až půjdu do města, přinesu ti čítanku a v té si budeš říkat! Aji psát tě naučím, aby z tebe byl lepší člověk. A včil si jdi po práci, aby nás stařenky nehubovaly!

Ej, čítat umím, ej, Jenůfa mě naučila!

Stařenka

Co to máš za radost! Co to máš, děvčico, za radost!

Jenůfa Barenu jsi naučila také čítat! Mužský rozum máš po svoji pěstounce, učitelem být si měla.

Stárek Ba, ten můj rozum, milá stařenko, už dávno mi tu někde do voděnky spadl.

Laca Co to robíš, mládku? Může být pěkné bičíště!

Stárek Mám tupý křivák, abych se s tím dvě hodiny páral!

Jenůfa Nabrus mi ho!

Laca Nabrousím!

Stárek To ty, Laco, tys odjakživa takový divoň...

Jenůfa Kdyby ti to Števa učinil, to by nevadilo?

Laca On by to tak neučinil.

Stárek Vid', to by nevadilo? Protože vždy se mu hodně postavíš na blízko.

Jenůfa Co je ti po nás, o sebe se starej!

Laca To bude pěkná švagrína, všeho mi dobrého nachystá!

Stárek Což, pěkná je, až se z toho hlava mate! Nese se jak holba máku a s těma sivýma očima by duši z těla vytáhla. Ale nač tobě to vykládám, však tys jejich očí také zkusil!

Laca Já! Mohl jsi se přesvědčit, kterak ji lúbím. Nařkala si tu nad rozmaryjou. Netuší, že jsem jí do hlíny zahrabal žížaly, aby jí zrovna tak povadla, jak ta její svatba se Štefkem, ke které se chystají.

Stárek Vidíš, Laco, to je mi podivné, co z tebe robí takového zlocha. Však ty, nezapíraj, nemáš takového srdce. A pozdává se mi, že před Jenůfou měníváš barvu.

Laca Hlúpoty! Běž si po svém! Ale, stárku – on ji ještě nemá. Jestli ho dnes při assentě odvedli, bude po svatbě.

Stárek Neodvedli! Potkal jsem poseláka; je jich odvedeno všeho všudy devět a Števa ne!

Jenůfa Neodvedli! Bože můj, neodvedli! Stařenko moja!

Laca Neodvedli! To je potom spravedlnost!

Stařenka a Stárek Neodvedli? Už mu štěstí odjakživa přeje!

Laca Šohaj jako skála! To je potom spravedlnost! Neodvedli! Spravedlnost!

Jenůfa Neodvedli! Stařenko moja!

Kostelnička Števu neodvedli?

Jenůfa Vítajte! Vítajte, mamičko!

Stárek Na, křivák; zdá se mi, že se nedá dobře brousit.

Stařenka Co ty, Jenůfo, za mamičkou nevejdeš?

Jenůfa Proboha, stařenko, neposílejte mne za ní!

Stařenka Divnás, děvčico, divnás jaksí!

Rekruti Všeci sa ženija, vojny sa bojija a já se nežením, vojny sa nebojím! Kerý je bohatý, z vojny sa vyplatí, a já neboráček musím být vojáček.

Števa A já tím vojákem musím být!

Jenůfa Števa, Števuška!

Števa A konec milování!

Jenůfa A konec milování! Juchej!

Rekruti Števa se nechá doprovázet! Poznat to na něm, že ho neodvedli!

Stárek Ej, juchej!

Rekruti a chasa Všeci sa ženija, vojny sa bojija, a já se nežením, vojny sa nebojím.

Rekruti Ej, juchej!

Chasa Kerý je bohatý, z vojny sa vyplatí, a já neboráček musím být vojáček.

Rekruti A bohatý z vojny sa vyplatí.

Laca a chasa A já tím vojákem musím být a konec milování!

Števa Števo, Števuško! Duša moja, Števo, Števuško! Tys zase už napilý!

Jenůfa Já, já! Já napilý! To ty mně, Jenůfka? To ty mně? Víš, že já se volám Štefan Buryja? Že mám půllá-nový mlýn? Proto se na mě děvčata smějů! Tuhle voničku jsem dostal od tej jednej! Co nehrajete? Vy hladoví zajáci! Tu máte! Zahrajte tu Jenůfčinu: „Daleko široko do těch Nových Zámků.“

Sbor, Števa Daleko široko od těch Nových Zámků; stavija tam vežu ze samých šohájků. Mojeho milého na sám vršek dali, zlatú makověnku z něho udělali. Zlatá makověnka důle z veže spadla, moja galanečka do klína ju vzala. Moja galanečka zlatú makověnku do klína ju vzala.

Števa Pojd' sem, Jenůfka! Tak půjdem na zdavky s muzikou!

Kostelnička A tak bychom šli celým životem, a ty, Jenůfa, mohla bys ty rozhazované peníze sbírat! Věrná jste si rodina! Já už to dávno cítím, že třeba veboranský mlynář, ještě není hoden státi vedle mojí pastorkyně! Pořád jsem ještě mlčela, to tvému srdci kvůli!

Jenůfa Ó, mamičko, nehněvejte se.

Kostelnička Povíš mu, že já nedovolím, abyste se prv sebrali, až po zkoušce jednoho roku, když se Števo neopije!

Rekruti Ale je to přísná ženská!

Kostelnička Neuposlechněš-li Jenůfo, dáš-li jeho slovům přednost před mýma, Bůh tě tvrdě ztrestá. Když mě neposlechněš, Bůh tě tvrdě ztrestá.

Stařenka Ó dcera moja. Je to přísná ženská! Vždyť on ten šohájek není tak zlý, ani ten její nebožtík, můj syn nebyl už nejhorší!

Laca Pohlad'te, šohájka, pohlad'te! Kostelničko, upadl vám šátek – a já bych vám také ruku políbil.

Kostelnička Zítra ihned dom mi půjdeš, aby lidé neříkali, že se za tím štěstím dereš.

Stařenka A vy muzikanti, jděte dom! Nesvádějte chlapců!

Stárek a sbor Jděte dom! Nesvádějte chlapců!

Stařenka Jdi se vyspat, Števuško, jdi! Jseš mladý, kamarádi tě svádí, zapomněl jsi se!

Rekruti Kamarádi tě svádí?

Stařenka A ty Jenůfo, neplač! Každý párek si musí svoje trápení přestát.

Stárek Každý párek si musí svoje trápení přestát.

Laca, Jenůfa a sbor Každý párek si musí svoje trápení přestát.

Jenůfa Števo, já vím, žes to urobil z té radosti dnes. Ale jin-da, Števuško, nehněvej mamičku; víš, jak jsem bědná! Srdce mi úzkostů v těle se třese, že by mamička aj lidé mohli poznat moji vinu. Bojím se, že na mne padne kdysi trest; celé noci nespím. Pamatuj se, duša moja, když nám Pán bůh s tím odvodem včil pomohl, abychom se mohli sebrat! Beztoho bude od mamičky těch výčitek dost! Víš, jak si na mně zakládá, včil, včils ju měl slyšet! Nevím, co bych udělala, kdybys ty mne včas nesebral – nevím, co bych udělala také já!

Števa Neškleb se! Vždyť vidíš, tetka Kostelnička mne pro

tebe dopaluje, a to pro moji lásku k tobě. Mohly byste se dívat, jak o mne všecka děvčata stojí!

Jenůfa Ale včil na ně hledět nemáš! Jen já mám velké právo k tobě, smrt bych si musela urobiť! Ty mi takový n-smíš být, Bože můj, slabý, směšný, takový směšný!

Števa Však tě snad nenechám tak! Už pro tvoje jablůčkovy líce, Jenůfa, ty jsi věru ze všech nejpěknější, ty jsi ze všech nejkrásnější!

Jenůfa Smrt' bych si musela urobiť!

Števa Ó Jenůfa! Ó Jenůfa!

Stařenka Ó, nechte hovorů, až zítra, až budete mít čistou hlavou! Běž, chlapče, běž si lehnout!

Števa Ty jsi ze všech nejkrásnější! Nejkrásnější!

Laca Jak rázem všecko to Števkovo vypínání schlíplo před Kostelničkou uši!

Jenůfa Přesto zůstane on stokrát lepší než ty!

Laca Zůstane! Zůstane! Jenůfa, tuhle mu upadla ta vonička, co dostal od některé z těch, co se prý na něho všude smějú! Okaž! – Já ti ji zastrčím za kordulku. Dej ji sem! Takovou kytkou, kterou dostal můj frajer na počest, mohu se pýšit!

Jenůfa Budeš se jí pýšit! A on na tobě nevidí nic jiného, jen ty tvoje jablůčkové líca! A přesto zůstane stokrát lepší nežli já. Tenhle křivák by ti je mohl pokazit. Ale zadarmo ti tu voničku nedám.

Laca Laco, uhodím tě!

Jenůfa Co máš proti mně?

Laca Ježíš Maria! Tys mi probodl líco!

Jenůfa Co jsem to urobil! Jenůfka! Já ťa lúbil – od malička lúbil!

Stárek a Stařenka Co to? Co se to děje?

Barena Nešťestí se stalo, laškovali o hubičku, on si podržel křivák v ruce a tak, nechtěja, ji poškrábl nějak líco! Zaplať Pánbůh, že ji netrefil do oka! Zaplať Pánbůh! Samou žalost vyvádíte, chlapci!

Stařenka Stařenko, pojd'te k Jenůfě, ona může z toho zamdlít!

Stárek Pošlete pro Kostelničku, ať jde hojit, honem hojit! Laco neutíkej, tys jí to urobil naschvá!

Druhé jednání

- Kostelnička** Nechám ještě dvěře otevřeny, aby ti vešlo dost tepla. A co chodíš se k té okeničce modlit jako bludná duše?
- Jenůfa** Nemohu za to, nemám pokoje v hlavě.
- Kostelnička** To ti věřím, aj já nemám pokoje! Už od té chvíle, co jsem tě dovedla na dom, napadlo mi z tvého naříkání neštěstí. A když jsi se mi potom přiznala se svým pokleskem, myslela jsem, že i mne to musí do hrobu sprovodit. Schovávala jsem tě z úzkostí v tvoji hanbě až do té chvíle, co chlapčok uviděl svět; a jeho hodný otec se ani ve snu o to nestaral! Tuším, že sebou Števuška zahýbl!
- Jenůfa** Pořád se s tím děckem mažeš, místo abys Pánaboha prosila, by ti ulehčil od něho!
- Kostelnička** A ne... spí tiše... On je tak milý a tichúčký. Co je těch osm dní na světě, nikdy nezaplakal!
- Jenůfa** Ale bude bečat, bude domrzat! Krve, rozumu mně to upíjí! A já si na tobě tak zakládala! Bože můj!
- Kostelnička** Tak je mi až mdlo, mamičko! Půjdu si lehnout!
- Jenůfa** Ale prve si to všecko vypij, aby se ti v spánku ulehčilo. Ustláno již máš, kahánek jsem ti také rozžala!
- Kostelnička** Dobrou noc, mamičko!
- Jenůfa** Ba, ta tvoje okenička už přes dvacet neděl zabedněna a ten tvůj hodný frajer nenašel k ní cesty. Jen dočkej, nevíš, že jsem ho dnes pozvala, rozhodne se to, rozhodne. A to děcko, to děcko, celý bledoch Števa, zrovna se mi tak protiví. Co jsem se namodlila, co jsem se napostila, aby to světa nepoznalo, ale všecko marno! Dýchá to už týden a smrti se to nepodobá. Nezbyvá mi než Jenůfu dát Števkovi k utrápení a ještě se mu musím pokořit. Už jde!
- Števa** Tetko Kostelničko, poslala jste cedulku, když nepřijdu, že se stane hrozné neštěstí! Co mi chcete povědět?
- Kostelnička** Vejdi dál... Co váháš?
- Števa** Mně je tak úzko... Stalo se něco Jenůfě?
- Kostelnička** Ona už okřála a dítě je zdrávo.
- Števa** Už je na světě?
- Kostelnička** A tys nedošel se ani podívat, ani pozeptat!

Števa

Já si na to mnohokrát vzpomněl a mrzelo mne to dost. A když jste se na mne tak osápla, pronásledovat jste mne chtěla a zrovna se Jenůfě krása pokazila, nemohl jsem za to.

Kostelnička

Tož jenom vejdi!

Števa

Já se bojím. Ona tu čeká?

Kostelnička

Jenůfa spí.

Števa

Dojela už z Vídně?

Kostelnička

Tu se schovávala. Tam se podívej na svoje dítě, chlapčok, také Števa; sama jsem ho okřtila.

Števa

Ó, chudátko...

Kostelnička

Ba, chudátko! Ale stokrát bídňější je Jenůfa.

Števa

Já budu na ně platit. Jen nerozhlášuj te, že je to moje!

Kostelnička

Podívej se také na ni, na Jenůfu! Čím ti bédná duša ublížila, zes ji uvrhnul do té hanby a včil ji nechceš pomoci? Vždyť přece vidíš, že chlapčok žije, je celý po tobě! Pojď se, Števo, přece naň podívat! Na kolenou toho se musím dožadovat. Števo, seber si oba svatým zákonem. Neopusti moji pastorkyňu, moji dceru radostnou, ať si již s tebou snáší všechno neštěstí, jenom ať v tě hanbě nezůstane, ona a moje jméno! Ty pláčeš? Pojď k nim, Števo, vezmi si svého chlapčoka na ruce, potěš Jenůfu!

Števa

Tetuško, kameň by se ustrnul, ale vzít si ji nemohu, bylo by to neštěstí nás obou.

Kostelnička

Proč také tvoje?

Števa

Protože se jí bojím. Ona bývala taková milá, tak veselá, ale najednou počala se měnit mně před očima, byla na vás podobna, prudká a žalostná. Když jsem ji ráno po odvodě uhlídal, jak měla to líco rozřáté, všecka láska k ní odešla. A vás tetko, nehněvejte se za upřímnost, také vás se bojím, vy mi připadáte tak divná, strašná, jako nějaká bosorka, která by za mnou chodila a mne pronásledovala! Potom jsem už zrovna zaslíben s tou rychtářovou Karolkou. Už je všemu konec.

Kostelnička

Števo!

Jenůfa

Mamičko, kámen na mne padá!

Kostelnička

Obudila se? To se jen ze spaní nadzvedla a Števa to viděl... Už znovu spí. Utekl, duša bídňá! A k dítěti se nepřiblížil a vlastní to jeho krev! Och, byla bych s to

Laca toho červíka zničit a hodit mu ho k nohám: „Na, ty to máš na svědomí!“ Ale co věříš? Kdo ji zachrání?
To jsem já, tetko! Víte, jak rád k vám chodím, s vámi se potěšit! Ale viděl jsem vcházet šohaje. Byl to Števa, poznal jsem ho. Co tu hledal? Vrátila se snad Jenůfa?

Kostelnička Vrátila.
Laca A bude přece jeho?
Kostelnička Ne... Ona s ním nehovořila.
Laca A mně ji dáte, jak jste mě vždycky těšivaly, že se to může stát! Och, nepopustím od ní za nic na světě!
Kostelnička Laco, ty máš všecko zvědět, potom zkoušej svoji lásku! Jenůfa, bědná děvčica, nebyla jakživa ve Vídně, já ji po ten celý čas tu schovávala. Ona před týdnem dostala chlapca, s ním, se Štefkem.
Laca Tetko, to že by se stalo? Vy mne jen zkoušíte!
Kostelnička Jak Bůh nad námi, čistou ti pravdu v té těžkosti povídám.
Laca Och, tetko, těžkost jste mi urobila, jak by mi kamenem... A já bych si měl sebrat to Štefkovo děcko?
Kostelnička Laco, ó věru, už ten chlapec nežije... Zemřel...
Laca On to Števa věděl?
Kostelnička Věděl. No, já už ho neznám, jen pomstu bych na něho svolala, na jeho celý život! Ted' běž, jen běž a dozvěd' se tam, kdy chystají svatbu! Já to musím vědět, jen běž!
Laca Tož ano. Co chvíli budu tady!
Kostelnička Co chvíli... co chvíli... a já si mám zatím přejít celou věčnost, celé spasení? Což kdybych dítě raději někam zavezla? Ne... ne... Jen ono je na překážku, hanbou pro celý život! Já bych tím jí život vykouřila... a Pánbůh, on to nejlépe ví, jak to všecko stojí. Já Pánubohu chlapce zanesu... Bude to kratší a lehčí! Do jara, než ledy odejdou, památky nebude. K Pánubohu dojde, dokud to ničeho neví. To by se na mne, na Jenůfu, sesypali! Vidíte ji, Kostelničku! Z hřichu vzešel, věru i Števova bídná duša!
Jenůfa Mamičko, mám těžkou hlavu, jako samý kámen; pomozte! Kde jste, mamičko? To je její jizba... Já zůstávám v komoře, musím se tam stále skrývat, ať mně nikdo nespátří. Mamička mi pořád vyčítají, trním to bodá do duše! Už je večer, smím odbednit

okeničky. Všude tma, jenom měsíček bledým lidem září a plničko hvězd... a Števa ještě nejde a zase nedojde! Kdyby tak chlapčoka viděl, jak modré oči otvírá... A kde je můj Števuška – kam jste mi ho dali? Kde je můj Števuška? Pláče a nařiká, já ho přece slyším. Neublížujte mu, dobří lidé, já to všechno zavinila, já a Števa. Kam jste mi ho položili? Spadne tam, ach spadne. Zima mu bude, zima ukrutná! Neopúšťajte ho! Dočkajte! Já ho přijdu bránit. Kde to jsem? To je maminčina jizba – dveře zamknuty, dveře zamknuty. Že ho šly mamička ukázat do mlýna! Aha, do mlýna Števova synka! Ale modlit se musím za něho. Tu u mariánského obrázku.
Zdravas královno,
matko milosrdenství,
živote sladkosti,
tys naděje naše.
Buď zdráva, buď zdráva,
my k tobě voláme,
vyhnaní synové Evy,
my k tobě vzdycháme
lkající a plačící
v tomto slzavém údolí.
Ach, obrať k nám své milosrdné oči,
a Ježíše,
který jest plod života tvého,
nám po tomto putování ukaž,
ó milostivá, ó přívětivá,
ó přesladká, Panno Maria!
A Števuška mi ochraňuj a Števuška, a Števuška mi ochraňuj, a neopúšťaj mi ho, matko milosrdenství!
Kdo to je?
Jenůfko, ty jsi ještě vzhůru? Otevři okno.
Nesete Števušku?
Tu máš klíč, otevři dveře, ruce se mi třesou – zimmou...
Kde je Števuška? Vy jste ho nechaly ve mlýně?
Snad k nám s ním dojde sám Števa na besedu, vidíte, mamičko, pro to rozmilé děcko?
Děvčico, ty blouzníš. Potěš tě Pánbůh, ale ty ještě o tom neštěstí nevíš? Dva dny jsi spala v horečce...
A ten tvůj chlapec umřel!

Kostelnička
Jenůfa
Kostelnička

Jenůfa

Kostelnička

Jenůfa Tož umřel můj chlapčok radostný, tož umřel! Mamičko, srdce mi bolí, ale vy jste vždycky říkávaly, že by mu to bylo k přání, že co mu Pánbůh nachystá, já bych bědná nemohla! Tož už mi umřel, tož je už andělíčkem, ale já jsem tak sirá bez něho, tak je mi těžko k pláči...

Kostelnička Poděkuj Pánubohu! Jsi zase svobodná!

Jenůfa A co Števa? Mamičko, slibovaly jste mi, že pro něho pošlete. Ten to musí také vědět.

Kostelnička Nevzpomínej ho, leda kletbu mu přeješ! Byl tady, když jsi ležela v tom spánku, dítě viděl, já před něho na kolena padla, ale on to všechno chtěl zaplatit! Tebe že se bojí, že máš to líco pošramocené, mne se také bojí, že jsem bosorka!

Jenůfa Ach, Pánbůh mu odpusť!

Kostelnička A s tou rychtářovou je už zaslíben. Nelámej si pro tu slotu opijavého hlavu! A važ si raději Lacy! To máš pravou spolehlivou lásku! Toť zrovna jde! On o tobě všechno ví, já mu všechno pověděla a on ti odpustil.

Laca Tetuško, nebyli u rychtářů doma. Jenůfka! Potěš tě Pánbůh, Jenůfka! Nepodáš mi ruky?

Jenůfa Děkuji ti Laco, za všechno dobré, co jsi se o mně nasmýšlel po ten čas, co jsem ti byla s očí! Já jsem tě mnohokrát z komůrky slyšela, jak jste tu s mamičkou vždy o mně hovořili. Ó, vidíš, jak jsem bědná!

Laca Však zase okřeješ, své dítě oželiš!

Jenůfa Já jsem si ten život jinak myslila, ale včil už jak bych stála u konce!

Laca A za mne bys nešla, Jenůfka?

Kostelnička Půjde za tebe, Laco, půjde... Ona včil už zatracený rozum našla a musí být ještě šťastná.

Jenůfa Mamička tak dětinsky hovoří! Jak by sis mne to vzal? Ó rozvaž si to dobře! Majetku, počestnosti nemám, a lásky té pěkné, pro všechno na světě, té už také nemám. Chceš mne takovou?

Laca Chci, Jenůfka, jen když budeš má!

Jenůfa Pak budu s tebou snášet všechno dobré, všechno zlé!

Kostelnička Vidíte, že jsem to přece dobře učinila! A já vám včil žehnám z toho těžkého srdce: ať vás Pánbůh vždy vytrhne z každého trápení, ať vám žehná vždy na zdraví, spokojenosti i majetku... ale jemu, té při-

čině všeho neštěstí, kletbuju, aby jeho žena, která si ho s takým srdcem vezme, spíše rozumu pozbyla, než překročí jeho práh! Běda jemu i mně!

Laca Co je vám, tetuško?

Kostelnička Co to venku hučí, naříká? Držte mne! Stůjte při mně! Laco, zůstaň!

Laca Co je vám, tetuško?

Kostelnička Zavřete okno!

Jenůfa Ha, jaký to vítr a mráz!

Kostelnička Jako by sem smrt načuhovala!

Třetí jednání

Pastuchyňa Není ti teskno, Jenůfko?
Jenůfa Není.
Laca Proč by jí bylo tesklivo, však já jí jakživ neublížím!
Pastuchyňa To už tak ale bývá, že je děvčici líto svobody. Bože, co já byla hlúpá, já se naplakala a zatím dostala jsem dobrého, hodného, řádného člověka!
Kostelnička Co to šramoce za dveřmi?
Pastuchyňa Vítajte!
Kostelnička Kdo to jde?
Pastuchyňa Nelekejte se, to je rychtář s rychtářkou.
Rychtář Dej Bůh štěstí... Což jste se nás polekala?
Pastuchyňa To je její nemoc! To je její nemoc! Vítajte!
Rychtář Došli jsme na pozvanou, Karolka, jen co se dočká Števy, přijdou spolu.
Laca Zdrávi došli!
Jenůfa Vítajte!
Pastuchyňa Nevím, co se patří spíše, či přišpendlit rozmaryju, nebo podat na zavdanou. Já jsem tu dnes na pomahaj. Kostelnička je pořád po nemoci slabého ducha. Vidět po ní, hyne jaksí! Co jste vy bývala za ženskou statečnou, jen na vás všecko hrálo! Ať už nenaříkáte, ať je všecko v pořádku!
Kostelnička Vypravuju dnes Jenůfě svatbu s hodným člověkem, mně není do nářku. Ale cítím to, hynu. Och, bývají to muka! Spánek nikdy neodlehčí, musím být vzhůru, musím, abych to všechno zažila!
Jenůfa Mamičko, však dá Pánbůh, že se ještě uzdravíte!
Kostelnička Nechci se uzdravit – nechci... Dlouhý život byl by hrůzou a jak tam? Dnes je tvá veselka, Jenůfko, já se z ní těším.
Rychtářka Co si to jen Jenůfa vzala do hlavy, že jde ku vdavkám jako múdrá vdova nastrojena?
Kostelnička Ona, Jenůfa? Zrovna tak jednoducho chodívají ku oltáři největší pání. Co by jen na obyčejno nastrojena nemohla jít Jenůfa?
Rychtářka Pání si dělají všecko po modách, ale my tady na dědině! No, já bych ku oltáři byla nešla bez věnce a pantlí, nešla, ani za tisíc rýnských, nešla!
Kostelnička Pojd'te se podívat na její výbavku! Sama jsem já

všecko spořádala: takovou výbavku hned tak nevidět!

Pastuchyňa Proto ona přec zůstane spořádaná aj šikovná ženská!
Jenůfa Vidiš, Laco, já to tušila, že to každému napadne, jak jsem to na zdavky nastrojena.
Laca Jenůfka, já ti přece kytičku donesl... Je až z Belovce od zahradníka.
Jenůfa Děkuji ti, Laco!
Laca Tu bys nevzala, Jenůfka?
Jenůfa Och, Laco, takové nevěsty tys si nezasloužil!
Laca Ó, dětino, už mi o tom nemluv! Mne jen to ranou udeřilo v tu první chvíli, jak mi to tetička řekly, ale potom hned jsem ti to odpustil! Však se já na tobě tak mnoho provinil, celý život tobě to musím vynahražovat, celý svůj život!
Jenůfa Tak mi je líto tebe! Tys při mne stál v neštěstí, ty místo Števa.
Laca Já vím, žes Števa lúbila, jenom když včil už naň nemyslíš. Já nosil v srdci zášť na Števa! A o všechno bych ho byl nejraději připravil. Ale tys mi nakázala, abych se s ním udobřil. Já už jsem to všechno zlé v sobě překonal, všechno, že tys se mnou! Števa jsem, jak se patří, pozval na naši svatbu; slíbil, že dojde jako bratr i s Karolkou. A hen... už jsou tu! Pánbůh rač dát dobrý den! Števa se tak dlouho zdržel se strojením, jako kdyby se mu nohy k zemi lepily! Vinšuju vám, aby vám dal Pánbůh štěstí a božího požehnání! Já se budu dnes na tebe zkormouceně dívat, že to také na mne dojde, jít ku oltáři. Jen škoda, že si to tak jako múdří bez muziky odbýváte! A včil, Števo, vinšuj ty!
Števa Já to tak neumím jako Karolka!
Jenůfa No, neškodí, tu podejte si s bratrem ruce! Každý z vás má něco pěkného na sobě. Ty, Števo, svou tvářnost a Laca tu dobrou boží duši!
Karolka Jenom ty ještě Števovi napověz, že je pěkný, beztoho neví, co vyvádět!
Jenůfa Také dětina on aby ještě byl?
Laca Kdy vy budete mít veselí?
Števa Zrovna za čtrnáct dní!
Karolka Iha, budu-li já jenom chtít! Třeba tě ještě odpravím. Bez toho mne lidé strašejí s tebou!

Števa
Jenůfa
Rychtář
Kostelnička
Laca
Rychtář
Rychtářka
Barena
Děvčata
Barena
Barena a dívky
Rychtář
Barena
Jenůfa
Laca
Rychtář
Laca
Stařenka
Rychtář
1. hlas
2. hlas
Kostelnička

Ty bys to dopravila, život bych si musel vzít!
Vidíš, Števo, to je tvoje pravá láska! Bodajť by tě nikdy nezabolela!
To bylo ňákého prohlášení!
Števa je tu! Došel zas urobiť nějaké neštěstí! Uprosil jste mne, ale nemohu ho vidět.
Když Jenůfa se toho dožadovala!
Kdybych si nebyl zapálil cigárku, už by to hrabání mne bylo dopálilo!
Řádně jste ji vybavila, ta čest se vám musí dát!
Pán Bůh rač dát dobrý den!
Pán Bůh rač dát dobrý den! Nepozvali jste nás, my vás dlouho zabavovat nebudem.
Bar žádného veselí nestrojíte, přece jsme se zdržet nemohly, abychom nešly Jenůfě vinšovat a zazpívat!
Tož vám oběma vinšujem tolik štěstí, co je kapek v hustém dešti. A teď si zazpíváme!
Ej, mamko, mamko,
maměnko moja!
Zjednejte mi nové šaty,
já se budu vydávati. Ej!
Ej, dcerko, dcerko,
dceruško moja!
Nechaj toho vydávaňa,
však si ešče hrubě mladá. Ej!
Ej, mamko, mamko,
maměnko moja!
Také jste vy mladá byly,
ráda jste se vydávaly! Ej!
Dobře jste to zazpívaly, dobře!
A to si od nás vezmi, Jenůfko!
Děkuju vám z celého srdce! Tak mile mne to dojalo!
Pan farář nakázali přijít do kostela zrovna v devět!
Tož si jen popilte s požehnáním, aby už to šlo!
Uctivo vás prosím o požehnání.
Tož já vám žehnám, ve jménu Otce, Syna aj Duchu Svatého. Ty, Laco, mne zle nevzpomínej!
A včil, Kostelničko, vy to asi dokážete, jak velebníček!
Chudátko! Nějaka bestyja uničila dítě!
Která bezbožnica to urobila?
Co dítě? Co s dítětem tam křičejí?

Jano
Rychtář
Števa
Jano
Všichni
Jano
Kostelnička
Stařenka
Karolka
Jenůfa
Števa
Laca
Jenůfa
Rychtářka
Jenůfa
Tetka
Jenůfa
Rychtář
Sbor
Jenůfa
Laca
Kostelnička
Sbor
Kostelnička

Rychtáři, hledají vás.
A co je? Cože to?
Co se děje?
Vy to ještě nevíte? Sekáči z pivovaru našli pod le-
dem přimrzlé dítě!
Ó hrůza! Ó hrůza!
Nesou ho na desce, je jako živé v peřince, v povijá-
ku, na hlavě červenou pupinu! To je na hrůzu; lidé
nad tím naříkají, ó poběžte!
Jenůfa, neodbíhaj, ó neodbíhaj! Držte mne, braňte
mne, to jdou pro mne!
Ale dcero moje! Dcero, zase blouzníš!
Števo, to je ti strašné... Svatba pokažena... Já být
nevěstou, plakala bych.
Bože, můj Bože, to je můj chlapčok!
Jak by mi ten křik nohy podřal! A úzko je mi včil!
Jenůfka! Jenůfka! Vzpamatuj se! Co tě to hrozného
napadlo! Lidé to slyší! Ó vzpamatuj se!
Pust' mne, to je Števuška, můj chlapčok, můj! Ha –
vidíte, jeho poviják, jeho čepčáček! Sama jsem ho ze
svých pentlí popravila!
Slyšíš, rychtáři! Oni o tom vědí!
Ej, lidé, kterak jste ho dopravili?
Ježíši Kriste! Tak utratila svoje dítě!
Bez truhélky, bez věnečku. Co mu pokoja nedáte?
Kdesi ve sněhu a ledu s ním gúlali!
To už jsem snad, bar bez pánů, na stopě! Já musím
být první ouřad – a raději bych se neviděl!
Kamením po ní! Ježíši Kriste! Zabíla dítě! Jistě to
dovezla z Vídně!
Števo, mlynáři, běž za nima, honem běž – to je tvoje
dítě!
Jenom se odvažte někdo se jí dotknout! Život vás
to bude stát! Pěstí vás dobiju!
Ještě jsem tu já! Vy ničeho nevíte! To můj skutek –
můj trest boží!
Kostelnička!
Já jsem dítě Jenůfčino uničila, já samotná! Její
život, její štěstí chtěla jsem zachránit. Tiskla se
na mne hanba, že jsem pastorkyni do zkázy docho-
vala! Tys, Bože, to věděl, že to nebylo k snesení,
že by se místo dítěte utratily životy dva... Jenůfa

Sbor
Kostelníčka nebyla ve Vídni, já jsem ji schovávala, omámila, dítě vzala, k řece zanesla a v prosekaný otvor vstrčila. Ježíši Kriste!

Sbor
Kostelníčka Bylo to večer. Ono se nebránilo... ani nezapípl... Jen jako by mne na rukou páliło – a od té chvíle cítila jsem, že jsem vražednice.

Sbor
Kostelníčka Ježíši Kriste! To že Kostelníčka!
Jenůfě jsem potom řekla, že její dítě v bezvědomí umřelo. Och, slitujte se nad ní, nehaňte ji! Ona je nevinná... Mne sud'te, mne kamenujte bídnou!

Jenůfa
Karolka Ej, mamičko – pod led – och! Nechte mne!
Števo, to ty máš na svědomí? Mamičko, mně je tak těžko k zemdení!

Rychtářka
Karolka Karolka moja!
Vyved'te mne ven, já za Števa nepůjdu, raději bych do vody skočila. Pojd'te dom!

Laca Och, Bože můj, já jsem toho příčina, já ti to líco zohavil, aby tě Števa nechal, a tak potom všechno došlo na to nešťestí!

Pastuchyňa To je na něho trest! Žádná děvčica za něho nepůjde, choť by jen poctivá cikánka byla!

Jenůfa Vstaňte, pěstounko moja! Dostí smrtelného ponížení a muk vás čeká!

Kostelníčka Kam mne pozdvihuješ? Víš, že mne povedou? Och! Ne, ne! Já nesmím! Oni by tebe soudili, Jenůfo!

Jenůfa A ta moje pěstounka, už to chápu, není proklínání hodna. Nezatracujete ji! Dopřejte ji času k pokání! Až na ni Spasitel pohlédne!

Laca
Kostelníčka Jenůfka, neušel ti rozum z cesty?
Odpust' mi jenom ty. Včil už vidím, že jsem sebe milovala víc než tebe. Včil už nemůžeš volat: „Mamičko, aj mamičko!“ Tys nemohla dědit moji povahu, moji krev a já z tebe včil beru sílu... chci trpět! Až na mne Spasitel pohlédne.

Jenůfa
Kostelníčka Pánbůh vás potěš!
Pojd'te, rychtáří! Ved'te mne!

Jenůfa Pánbůh vás potěš! Odešli... Jdí také! Však včil vidíš, že s mým bědným životem svůj spojit nemůžeš! Bud' s Bohem... a pamatuj si, žes byl nejlepší člověk, jehož jsem poznala na světě! Žes mi zúmýslně poranil to líco, to jsem ti dávno odpustila. To jsi hřešil jenom z lásky, jako já kdysi.

Laca Ty odejdeš do světa za hodnějším životem a mne nevezmeš s sebou, Jenůfko?

Jenůfa Víš, že mne budou volat k soudu, že každý se na mne s opovržením podívá?

Laca Jenůfka, já i to pro tebe snesu. Co nám do světa, když si budeme na útěchy!

Jenůfa Ó Laco, duša moja! Ó pojd'! Včil k tobě mne dovedla láska, ta větší, co Pánbůh s ní spokojen!

Konec